

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

Vznik Československa (28.říjen 1918)

AKTIVITA: ZŠ
NÁZEV: Bylo Československo k něčemu dobré? Tohle už nejde zastavit.

ANOTACE:

Žáci jsou prostřednictvím aktivity seznámeni se vznikem Československa v roce 1918. Aktivita zařazuje tuto událost do kontextu česko – německých vztahů a zároveň vede k přemýšlení nad možnostmi alternativního vývoje. Měla by veškeré hodnotové soudy nechat zaznít od žáků, vyučujíc by měl doplňovat jen věcné připomínky, pokud bude zájem ze strany žáků, může svá stanoviska přiblížit na počátku další hodiny, třeba při práci s přiloženou mapou. Téměř rovnoměrná část se zabývá průřezovým tématem mediální výchova a to především možnostmi „zabarveného“ sdělování jednotlivých pořadů. Za velmi funkční považujeme odhalení intence filmových sdělení, které jsou ve dvou případech zaštitěny stejnou značkou. V těchto činnostech jsou veškeré interpretace záležitostí žáků. Pokud se žáci shodnou na určité interpretaci, učitel ji respektuje a „jen“ vhodně zvolenými otázkami žákům pomáhá zpřesnit jejich argumentaci a objasnit jejich názor. Uvozovky u slova „jen“ mají naznačit, že považujeme tuto činnost za velmi náročnou.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV: zeměpis, dějepis, český jazyk a literatura (čtenářská gramotnost)

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV: výchova demokratického občana, osobnostní a sociální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

k učení, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní, k řešení problémů

CÍLE:

Žáci:

- jsou schopni popsat události 20. století,
- popíší české a jiné ambice ve vymezené době,
- jsou schopni popsat a objasnit příčiny vzniku Československa,
- jsou schopni reflektovat zbarvení jednotlivých mediálních sdělení a uvědomují si důležitost střihu pro konstrukci jakéhokoliv filmového sdělení.

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

DĚLKA:

45 minut

POMŮCKY:

- pracovní list
- kniha **Slavné dny 50+2 příběhy, které psaly historii (str. 268)**

POSTUP:

1) Práce s pracovním listem. Učitel zadá úkol. Uvidíte krátký (3 min.) film o vzniku Československa 1918. Napište několik slov (termínů), které očekáváte, že se ve filmu objeví...

2) Filmová sekvence I. – Udatné dějiny

<http://dejiny.ceskatelevize.cz/211543116230095>

Učitel zastaví přehrávání v čase 2.35 a nechá žáky dokreslit (nejlépe v rámci společné diskuse) rozmístění jednotlivých národností do mapky Československa. Doplňte do mapky Československa jména národů podle oblastí, ve kterých tyto národy převážně žily – Češi, Němci, Slováci, Maďaři, Rusíni, Poláci. Učitel může využít připravenou mapku a tabulku o početním stavu národností 1921:

Čechoslováci - 65 % - z toho Češi - 50 % Slováci - 15 %

Němci - 23 %

Maďaři - 6 %

Rusíni - 3 %

Židé - 1 % (kritérium národnostní i náboženské, rozptýlené osídlení)

Poláci - 1 %

Ostatní - 1 %

Dokončení filmu.

3) Společná kontrola mapky národností – viz mapa v příloze.

4) Práce s pracovním listem. Žáci si potvrzují informace, které si zapsali, doplňují nové – ať už z filmu, tak vzájemně ze svých prekonceptů, očekávání.

5) Žáci vypracovávají body pracovní listu – vždy jen velmi rychlý čas na vypracování: do dvou, tří minut, po kterých následuje zhruba stejně dlouhá rekapitulace formou hlasitého komentáře. Pokud se objeví zajímavá, problematická otázka, učitel ji napíše na tabuli, flipchart. Lze předpokládat, že některé otázky budou vyřešeny v průběhu aktivity. Při zkušební realizaci se například objevila žákovská poznámka, zda by nebyl vhodnější název nového státu – Českoněmeckoslovensko?

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

Hodnocení informací, které se objevily ve filmu, ve vztahu k válce a vzniku Československa?

Informace	Pozitivní	Neutrální	Negativní
Karel I. (Poslední) Habsburk			
T.G. Masaryk			
Spolupracovníci			
Symbyly Československa			
Demokracie			
Práva občanů			
Perspektiva nového státu			
? (žáci mohou doplnit podle svého uvážení)			

VZNIK ČESKOSLOVENSKA je (komentujte na základě zhlédnutého filmu) hodnocen pozitivně – neutrálně - negativně (vyberte si jednu možnost) , protože

- 1.
- 2.
- 3.

Následuje diskuse. Debatu lze zakončit otázkou: Musí být názor českého lva na vznik Československa pozitivní?

6) Učitel pustí filmovou ukázkou II.

<http://www.stream.cz/slavedny/526294-den-kdy-vzniklo-ceskoslovensko-28-rijen>, lze rozdat nakopírovaný list z knihy „**Slavné dny 50+2 příběhy, které psaly historii**“.

Společné sledování filmu ze série Slavné dny. I. Učitel před sledováním zadá tyto pokyny: kromě termínů, se kterými jsme se seznámili dosud, se soustředte na tyto: první světová (Velká) válka, Beneš, 28. říjen v Ženevě, 28. říjen v Praze, národy....) a sledujte, jak jsou informace zabarveny – zda pozitivně, neutrálně, negativně.

Události, osobnosti, hudba, vizuální efekty, opakování ...	Pozitivní	Neutrální	Negativní
Dokument je ve vztahu ke vzniku ČSR			
Váš osobní vztah je ke vzniku ČSR			

Žáci zvednutím ruky sdělují svá mínění k tučně vyznačeným slovům. Předpokládáme, že dokument lze označit ve vztahu k uvedenému kritériu jako pozitivní a že jej tak většina označí. Možná i z důvodu obdobného osobního vztahu? Učitel žáky vybízí, aby sledovali ostatní spolužáky. Žáci jsou vyzváni, aby si všimli zvláštností při hlasování a komentovali je. Tři žáci (nejlépe ti, u kterých se liší hodnocení dokumentu a osobní vztah, případně ti, na které upozorní jejich spolužáci) jsou vyzváni, aby zdůvodnili svou volbu. Pokud je třeba diskusi odlehčit, lze do ní vnést například tyto otázky: Od kdy platilo, že vznik Československa již nebylo možné zastavit? Bylo pro jeho vznik důležité, že Beneš byl slávista? A proč se tato informace objeví ve filmu?

7) Společné sledování filmu – Slavné dny II.

Učitel pouští sekvence z dokumentu ještě jednou, tentokrát se zastavením a komentářem – pokud se objeví v žákovských argumentech odkazy na určité scény, doporučujeme se věnovat především jim. Postačí věnovat se vybraným třem částem, lze pustit dokument celý a vybrané pasáže zastavit a komentovat.

Zde nabízíme bodový scénář se zdůrazněnými sekvencemi, které nám připadají pro žákovské interpretace klíčové, vhodné:

0.15 – první válka

0.26 – nespokojenost Čechů

0.50 – pětice mužů (odlišná od mužů 28. října)

→ až do 1.24 TGM I. (Proti všem)

1.30 – Karel I.

1.40 – legie

2.08 – lidé si šeptají o TGM

2.22 → 28. říjen v Ženevě

2.45 → 28. říjen v Praze

2.58 – živnostník vykřikl: Jsme svobodni.

3.09 – Obilní ústav

3.21 – Tohle už nejde zastavit.

3.30 → až do 3.56 TGM II. (Zasloužil se o stát)

K obsahu filmu dvě faktografické poznámky –

1. komentář (stopáž 1.45) přejímá tradiční český, respektive československý náhled na vytváření legií. K chování českého vojáka za války a také k možnosti vstoupit do legií viz poslední práce Ivana Šedivého, především *Češi, české země a Velká válka 1914 – 1918* (Praha 2001, druhé, doplněné vydání 2014) a Jiřího Raka, *Zachovej nám, Hospodine* (Praha 2013). K zacházení s tématem ve školním prostředí viz také Josef Märc, *Mystifikace ve výuce dějepisu, mystifikace výukou?*, in.: Josef Märc a kol., *Mystifikace ve výuce dějepisu, mystifikace výukou*, Ústí nad Labem 2010, s. 19 – 31.

2. komentář (stopáž 3.21) mluví o československé vlajce na Václavském náměstí 28. října 1918. Československá (česká) vlajka, tak jak ji známe my, to být nemohla. Viz Aleš Brožek, „*Mystifikace*“ *autora české vlajky*, tamtéž, s. 103 – 109.

8) Žáci vypracovávají zadání IV. z pracovního listu, učitel moderuje krátkou diskusi. Je vhodné, aby si žáci zvolili jeden z úkolů, v případě časového presu lze zadat za domácí úkol. Práce jsou psány na zvláštní listy papíru proto, aby mohly být vystaveny a podrobeny komentářům. Ostatně považujeme za vhodné, aby se k tématu vyučující ještě jednou vrátil, pokud uzná za vhodné sdělil svůj postoj ke vzniku Československé republiky. Za vhodný materiál k další práci považujeme sadu mapek – Československa. Tato pomůcka vznikla primárně jako podpora při probírání česko – německých vztahů. v souvislosti s koncem Velké války a se vznikem Československa. Lze ji využít vícekrát, případně se k rekapitulaci česko – německých vztahů vrátit právě v kontextu mnichovské dohody.

9) Na začátku další hodiny reflexe: *K čemu bylo dobré, že vzniklo Československo?*
Libovolné práce se studentskými úkoly ze zadání IV.

REFLEXE:

Probíhá během aktivity několikrát formou diskuse, závěrečná úkolem 8. (IV. z pracovního listu), ve které je klíčové, aby žáci dokázali argumenty potvrdit své názory.

POZNÁMKA a ZDROJE:

Pro učitele:

Kromě materiálů zmíněných výše je vhodným zdrojem web České televize – Udatné dějiny, a to i přesto, že některé úkoly jsou určeny spíše menším dětem, žákům prvního stupně. jejich zadání je vtipné, ale spíše nahodilé.

Počty jednotlivých národností v rozličných materiálech kolísají, proto používáme průměrné hodnoty.

Národnostní mapa Československa:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sudety#mediaviewer/File:R%C4%8Cs._Pom%C4%9Bry_n%C3%A1rodnostn%C3%AD.jpg

K národnostním poměrům text Politika československých vlád vůči národnostním menšinám

https://www.mzv.cz/file/637455/NAR_MENS_MONOGR_20_stran.pdf

Pokud učitelé považují za vhodné ještě více problematizovat danou problematiku, lze jim a jejím žákům doporučit následující video ze série Národ sobě.

<http://www.stream.cz/narodsobe/10001714-vznik-ceskoslovenska>

Mapku jazykových oblastí Československa z:

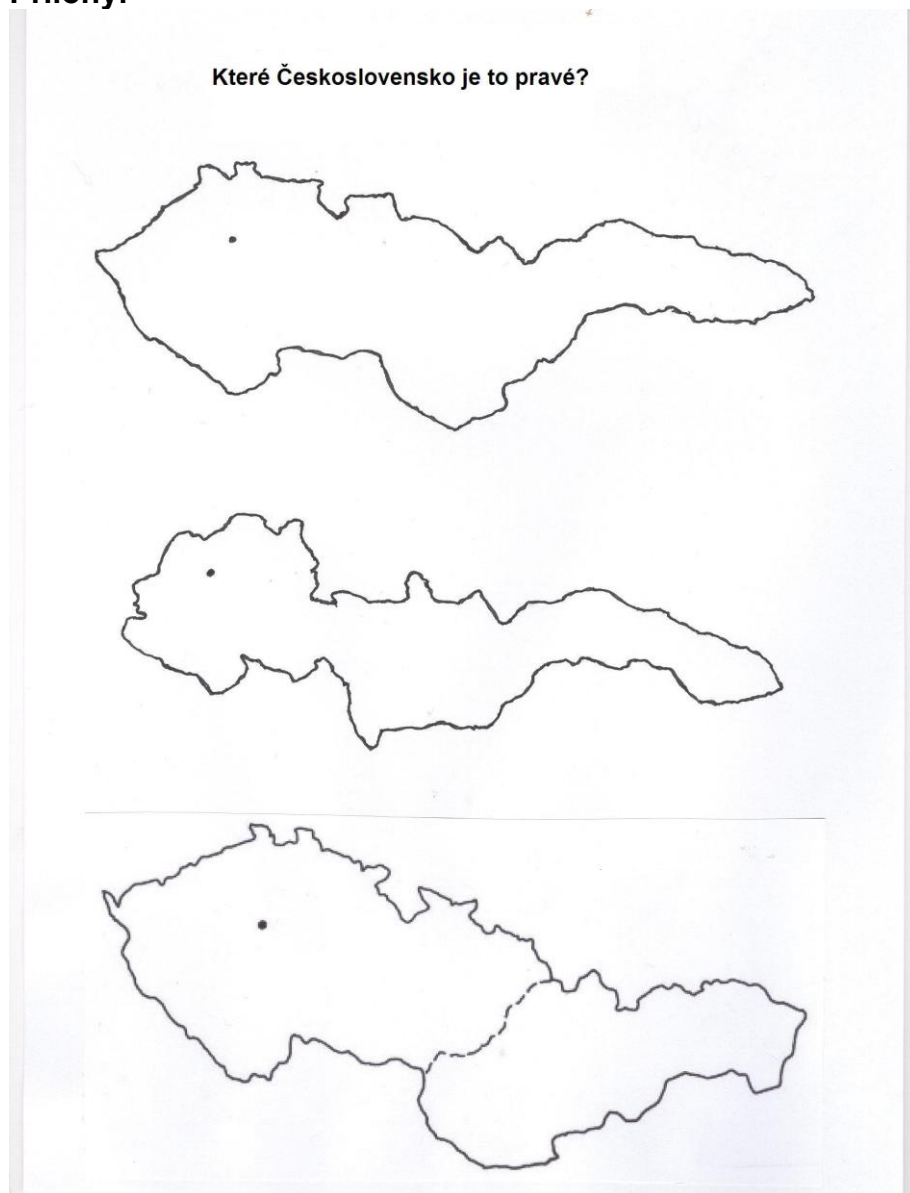
http://commons.wikimedia.org/wiki/Atlas_of_Czechoslovakia

Úryvek textu Ferdinand Peroutka, Budování státu I., Praha 1991, s. 5.

SLAVNÉ DNY

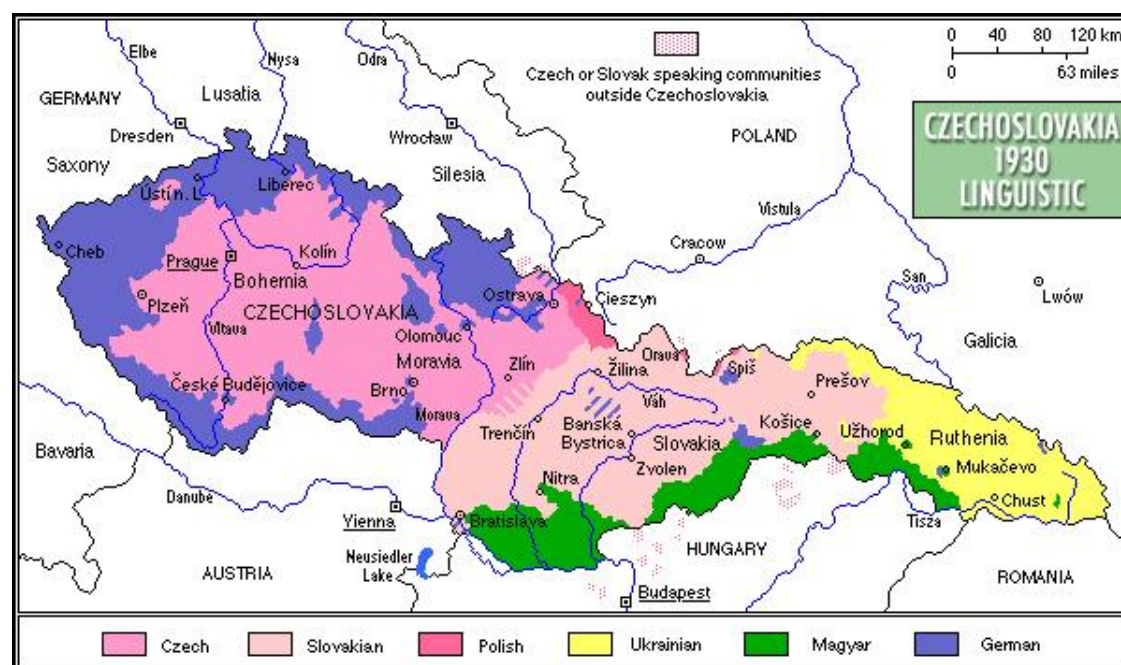
PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORII

Přílohy:

SLAVNÉ DNY

PŘÍBĚHY, KTERÉ PSALY HISTORIÍ

DOPORUČENÍ:

Osudy zakladatelů republiky naleznete v knize **Slavné dny 50+2 příběhy, které psaly historii.**

Zpracoval:
Josef Märc